

Κάπνισμα στους εφήβους στην Ελλάδα

Παρουσιάζονται τα ευρήματα της «Πανελλήνιας έρευνας του ΕΠΙΨΥ για τις συμπεριφορές που συνδέονται με την υγεία των εφηβων-μαθητών» (Έρευνα HBSC/WHO) για 15 δείκτες σχετικούς με το κάπνισμα στους μαθητές της Α' Λυκείου (15/16 ετών) στην Ελλάδα. Τα στοιχεία αφορούν την πιο πρόσφατη έρευνα (2022) και -όπου είναι διαθέσιμα- διαχρονικά, για την 24ετία 1998-2022. Επισημαίνονται σημαντικές διαφορές ανά φύλο, οικονομικό επίπεδο οικογένειας, γεωγραφικά στρώματα και κάπνισμα γονιού.

Κάπνισμα ηλεκτρονικού ή παραδοσιακού τσιγάρου

Περισσότεροι από δύο στους 5 μαθητές της Α' Λυκείου (41,5%) στην Ελλάδα έχουν καπνίσει έστω και μία φορά ηλεκτρονικό ή/και παραδοσιακό τσιγάρο.

Ηλεκτρονικό τσιγάρο

- Σχεδόν δύο στους 5 μαθητές της Α' Λυκείου (38,6%) έχουν καπνίσει έστω και μία φορά ηλεκτρονικό τσιγάρο · ένας στους 4 (25,1%) έχει επαναλάβει τη χρήση 3+ φορές.
- Ένας στους 5 (20,0%) έχει καπνίσει ηλεκτρονικό τσιγάρο πολύ πρόσφατα (μέσα στις 30 τελευταίες ημέρες) · κατά την ίδια περίοδο, ένας στους 9 (10,8%) το έχει επαναλάβει 3+ φορές.
- Τα 2/3 των μαθητών της Α' Λυκείου που ανέφεραν κάπνισμα ηλεκτρονικού τσιγάρου έχουν καπνίσει και παραδοσιακό τσιγάρο.

Τσιγάρο (παραδοσιακό)

- Τουλάχιστον ένας στους 4 μαθητές της Α' Λυκείου (28,2%) έχει καπνίσει έστω και μία φορά παραδοσιακό τσιγάρο · σχεδόν ένας στους 5 (18,6%) έχει καπνίσει 3+ φορές.
- Ένας στους 6 (16,6%) έχει καπνίσει παραδοσιακό τσιγάρο πολύ πρόσφατα (μέσα στις 30 τελευταίες ημέρες) · ένας στους 8 (11,7%) έχει -την ίδια περίοδο- καπνίσει τσιγάρο 3+ φορές.
- Ένας στους 9 (11,1%) καπνίζει τσιγάρο σε εβδομαδιαία βάση, ενώ ένας στους 12 (7,8%) καπνίζει καθημερινά.
- Τα 9/10 των μαθητών της Α' Λυκείου που ανέφεραν κάπνισμα παραδοσιακού τσιγάρου ανέφεραν επίσης χρήση ηλεκτρονικού.

Ναργιλές

- Τουλάχιστον ένας στους 4 μαθητές της Α' Λυκείου (26,8%) έχει καπνίσει έστω και μία φορά ναργιλέ · ένας στους 7 (14,6%) έχει επαναλάβει τη χρήση του 3+ φορές.
- Ένας στους 10 (10,4%) έχει καπνίσει ναργιλέ πολύ πρόσφατα (μέσα στις 30 τελευταίες ημέρες) · ένας στους 17 (4,5%) έχει -την ίδια περίοδο- επαναλάβει τη χρήση ναργιλέ 3+ φορές.

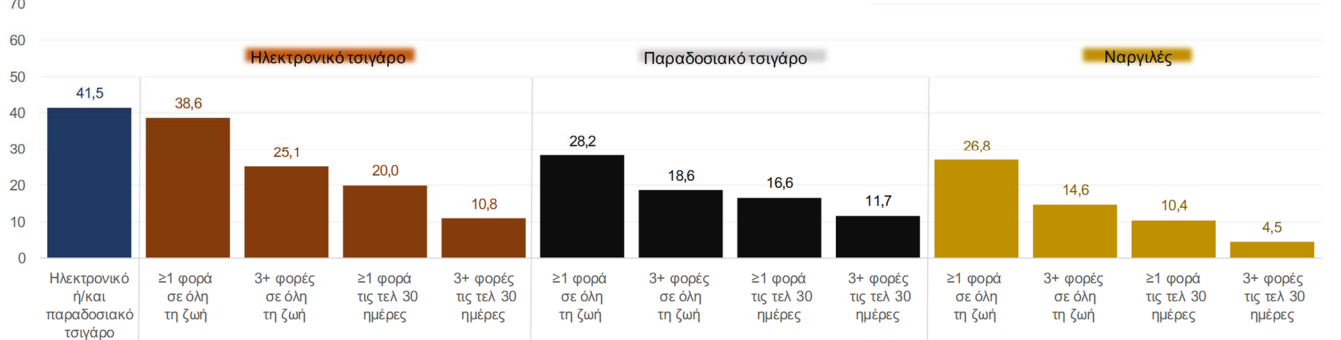
Κύρια σημεία

Στην πλειονότητά τους οι μαθητές της Α' Λυκείου (15/16 ετών) στην Ελλάδα δεν έχουν καπνίσει.

Ωστόσο:

- Το 41,5% έχουν καπνίσει έστω και μία φορά ηλεκτρονικό ή/και παραδοσιακό τσιγάρο.
- Σχεδόν οι δύο στους 5 (38,6%) έχουν καπνίσει ηλεκτρονικό τσιγάρο, ενώ τουλάχιστον ένας στους 4 έχει καπνίσει παραδοσιακό (28,2%) και ναργιλέ (26,8%).
- Περίπου ένας στους 9 έχει καπνίσει 3+ φορές ηλεκτρονικό (10,8%) και παραδοσιακό (11,7%) τσιγάρο πολύ πρόσφατα (στις 30 τελ. ημέρες).
- Σχεδόν όλοι οι μαθητές της Α' Λυκείου που ανέφεραν κάπνισμα παραδοσιακού τσιγάρου ανέφεραν και κάπνισμα ηλεκτρονικού (≥1 φορά).
- Κορίτσια και αγόρια δεν διαφέρουν στο κάπνισμα, αν και σε υψηλότερα ποσοστά τα κορίτσια έχουν πειραματιστεί με τα ηλεκτρονικά τσιγάρα, ενώ σε υψηλότερα ποσοστά τα αγόρια κάνουν ναργιλέ.
- Συγκριτικά με το Ν. Αττικής, το ηλεκτρονικό τσιγάρο είναι περισσότερο διαδεδομένο στο Ν. Θεσσαλονίκης και σε (όλες μαζί) τις λοιπές περιοχές.
- Ο επιπολασμός του καπνίσματος είναι σημαντικά υψηλότερος στους εφήβους των οποίων έστω κι ένας/μία γονιός καπνίζει (έστω και σπάνια)
- Το ηλεκτρονικό τσιγάρο αποτελεί σήμερα το επικρατέστερο καπνικό προϊόν στους μαθητές της Α' Λυκείου, με τη χρήση του να έχει αυξηθεί την τελευταία δετία, ιδιαίτερα στα κορίτσια.

Γράφημα 1. Ποσοστό μαθητών της Α' Λυκείου που ανέφεραν κάπνισμα, ανά είδος και συχνότητα καπνίσματος (Ελλάδα 2022, πανελλήνιο δείγμα 2 391 μαθητών της Α' Λυκείου, 15/16 ετών) Έρευνα HBSC/WHO, ΕΠΙΨΥ, 2022

Η Πανελλήνια Έρευνα του ΕΠΙΨΥ για τις Συμπεριφορές που Συνδέονται με την Υγεία των Έφηβων-μαθητών εκπονείται από το 1998 ανά 4ετία ως το εθνικό σκέλος του διεθνούς ερευνητικού προγράμματος Health Behaviour in School-aged Children (www.hbsc.org), το οποίο τελεί υπό την αιγίδα του Π.Ο.Υ. Στην έρευνα του 2022 συμμετείχε πανελλήνιο αντιπροσωπευτικό δείγμα 6250 μαθητών της ΣΤ' Δημοτικού, της Β' Γυμνασίου και της Α' Λυκείου. Οι μαθητές με γονική συναίνεση συμπλήρωσαν στο σχολείο ανώνυμο ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο. Η έρευνα χρηματοδοτήθηκε μερικώς από το Υπουργείο Υγείας. Το ΕΠΙΨΥ ευχαριστεί το ΥΠΑΙΘ, το ΙΕΠ, τις διοικήσεις και τους/τις εκπαιδευτικούς των σχολείων για τη συνεργασία, καθώς και τους/τις μαθητές/ριες για τη συμμετοχή τους στην έρευνα. **Πληροφορίες:** ΕΠΙΨΥ, 210.61.70.014 | erevna.HBSC@epipsi.gr | www.epipsi.gr.

Πίνακας 1. Επιπολασμός του καπνίσματος στους μαθητές της Α' Λυκείου, ανά είδος και συχνότητα καπνίσματος, για το σύνολο και ξεχωριστά για το φύλο, το οικονομικό επίπεδο της οικογένειας και το γεωγραφικό στρώμα (Ελλάδα, 2022, πανελλήνιο δείγμα 2391 μαθητών της Α' Λυκείου, 15/16 ετών). Έρευνα HBSC/WHO ΕΠΙΨΥ, 2022.

Σύνολο	Φύλο		Οικονομικό επίπεδο			Γεωγραφικό στρώμα			
	Αγόρια	Κορίτσια	Χαμηλό 20%†	Μέσο 60%	Υψηλό 20%	Ν. Αττικής	Ν. Θεσ/κης	Λοιπές περιοχές	
n=2391	n=1077	n=1310	n=563	n=1270	n=448	n=601	n=182	n=1608	
Ηλεκτρονικό τσιγάρο									
≥1 φορά σε όλη τη ζωή	38,6	35,4	41,2‡	39,2	36,9	39,1	32,6	55,8‡	39,1‡
3+ φορές σε όλη τη ζωή	25,1	22,2	27,6	25,1	23,7	26,0	20,1	38,6‡	25,8‡
≥1 φορά τις τελευταίες 30 ημέρες	20,0	18,3	21,4	21,3	18,5	19,5	14,9	34,9‡	20,5‡
3+ φορές τις τελευταίες 30 ημέρες	10,8	10,1	11,3	11,2	9,5	11,5	6,4	21,7‡	11,5‡
Τσιγάρο (παραδοσιακό)									
≥1 φορά σε όλη τη ζωή	28,2	25,3	30,7	31,4	26,3	26,2	25,8	36,7	28,2
3+ φορές σε όλη τη ζωή	18,6	16,8	20,1	20,9	17,1	17,8	16,5	26,1	18,6
≥1 φορά τις τελευταίες 30 ημέρες	16,6	15,7	17,3	19,3	13,7	17,6	14,6	23,4	16,5
3+ φορές τις τελευταίες 30 ημέρες	11,7	11,5	11,8	13,6	9,1	13,2	9,2	18,7	11,9
≥1 την εβδομάδα	11,1	10,9	11,2	13,1	8,7	12,2	8,8	15,9	11,6
≥1 την ημέρα	7,8	8,0	7,7	9,9	5,8	8,7	6,2	12,6	8,0
Ναργιλές									
≥1 φορά σε όλη τη ζωή	26,8	28,1	25,8	25,8	25,7	28,8	23,4	50,3‡	24,9
3+ φορές σε όλη τη ζωή	14,6	17,0	12,7	13,3	13,8	17,2	13,8	28,3‡	13,0
≥1 φορά τις τελευταίες 30 ημέρες	10,4	13,4‡	8,0	10,2	9,6	12,2	8,7	25,0‡	9,1
3+ φορές τις τελευταίες 30 ημέρες	4,5	5,8	3,4	3,9	3,9	5,8	3,5	6,8	4,7

Σημειώσεις: † Βάσει των απαντήσεων των μαθητών σε ειδικό κλίμακα αξιολόγησης της οικονομικής κατάστασης της οικογένειας. ‡ Στατιστικά σημαντική διαφορά σε επίπεδο < 0,01 βάσει ελέγχου χ².

«Έστω κι ένας/μία γονιός που καπνίζει (έστω και σπάνια)»

Οι μαθητές της Α' Λυκείου ρωτήθηκαν αν «έστω και σπάνια», έστω κι ένας/μία από τους γονείς τους καπνίζει (συμπεριλαμβανομένου του ηλεκτρονικού ή θερμαινόμενου τσιγάρου).

- «Έστω κι ένας/μία γονιός που καπνίζει» αναφέρθηκε από σχεδόν δύο στους 3 (62,1%) 15/16χρονους, σε σημαντικά υψηλότερο ποσοστό οικογενειών χαμηλότερου αναλογικά οικονομικά επιπέδου (70,2%), συγκριτικά με με οικογένειες μέσου (60,4%) ή υψηλότερου (56,2%) οικονομικού επιπέδου (δεν φαίνεται σε Γράφημα ή Πίνακα).
- Στους 13 από τους 15 δείκτες που εξετάζονται εδώ, ο επιπολασμός του καπνίσματος ήταν σημαντικά υψηλότερος στους εφήβους των οποίων έστω κι ένας/μία γονιός καπνίζει (έστω και σπάνια) (Γράφημα 2, ενδεικτικά).

Διαχρονικές τάσεις

Το 2022,

- Και οι τέσσερις δείκτες για το ηλεκτρονικό τσιγάρο έχουν επιδεινωθεί σε σχέση με το 2018 (με την αύξηση να είναι στατιστικά σημαντική στους 3 εξ αυτών (Γράφημα 3). Η αύξηση είναι εντονότερη στα κορίτσια (δεν φαίνεται σε γράφημα ή Πίνακα).
- Και οι έξι δείκτες για το παραδοσιακό τσιγάρο είναι σταθεροί σε σχέση με το 2018, αλλά βελτιωμένοι (στατιστικά σημαντική μείωση) συγκριτικά με πριν από 8 (2014) ή 12 (2010) χρόνια (Γράφημα 4).

Προτεινόμενη αναφορά

Φωτίου, Α., Καναβού, Ε., Σταύρου, Μ., & Κοκκέβη, Α. (2023). Κάπνισμα στους εφήβους στην Ελλάδα. Σειρά ειδικών θεμάτων από την Πανελλήνια Έρευνα για τις Συμπεριφορές που Συνδέονται με την Υγεία των Έφηβων-μαθητών. Αθήνα: Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγείας, Νευροεπιστημών & Ιατρικής Ακρίβειας 'ΚΩΣΤΑΣ ΣΤΕΦΑΝΗΣ.' • Fotiou, A., Kanavou, E., Stavrou, M., & Kokkevi, A. (2023). Smoking in Adolescents in Greece. Series of Special Topics from the Greek arm of the Health Behaviour in School-aged Children study. Athens, University Mental Health, Neurosciences, & Precision Medicine Research Institute "COSTAS STEFANIS"

Κάπνισμα στα φύλα

Το κάπνισμα ηλεκτρονικού και παραδοσιακού τσιγάρου τείνει να είναι δημοφιλέστερο στα κορίτσια, ενώ το κάπνισμα ναργιλέ αναφέρεται συχνότερα από τα αγόρια (Πίνακας 1).

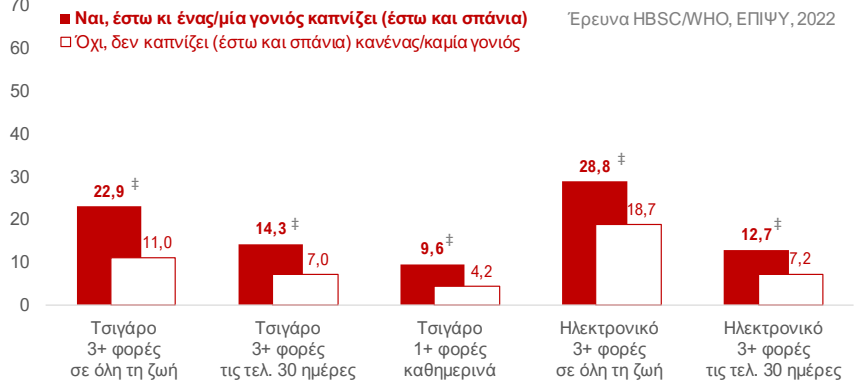
Κάπνισμα ανά οικονομικό επίπεδο οικογένειας

Ο επιπολασμός του καπνίσματος δεν διαφέρει σημαντικά μεταξύ των τριών οικονομικών επιπέδων της οικογένειας (Πίνακας 1).

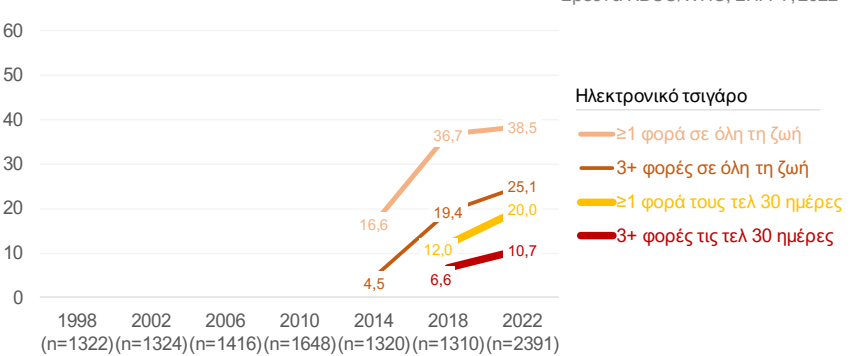
Κάπνισμα σε Ν. Αττικής, Θεσ/κης και Λοιπές περιοχές

- Στους 13 από τους 15 δείκτες, ο επιπολασμός του καπνίσματος τείνει να είναι υψηλότερος στο Ν. Θεσσαλονίκης, συγκριτικά με το Ν. Αττικής (13 δείκτες) ή τις Λοιπές περιοχές (8 δείκτες) (Πίνακας 1).
- Το κάπνισμα ηλεκτρονικού τσιγάρου είναι επίσης σημαντικά υψηλότερο στις Λοιπές περιοχές, συγκριτικά με το Ν. Αττικής.

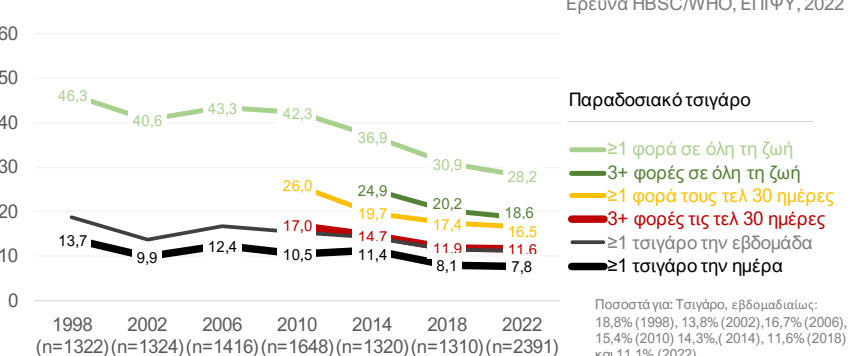
Γράφημα 2. Ποσοστό μαθητών της Α' Λυκείου που ανέφεραν κάπνισμα, ανάλογα με εάν έστω κι ένας/μία γονιός καπνίζει (Ελλάδα 2022, πανελλήνιο δείγμα 2 391 έφηβων-μαθητών Α' Λυκείου, 15/16 ετών)

Γράφημα 3. Διαχρονικές τάσεις στο ποσοστό των μαθητών της Α' Λυκείου που ανέφεραν κάπνισμα ηλεκτρονικού τσιγάρου, ανά συχνότητα καπνίσματος (Ελλάδα, 1998-2022, πανελλήνιο δείγμα έφηβων-μαθητών της Α' Λυκείου, 15/16 ετών)

Γράφημα 4. Διαχρονικές τάσεις στο ποσοστό των μαθητών της Α' Λυκείου που ανέφεραν κάπνισμα παραδοσιακού τσιγάρου, ανά συχνότητα καπνίσματος (Ελλάδα, 1998-2022, πανελλήνιο δείγμα μαθητών της Α' Λυκείου, 15/16 ετών)

Ποσοστά για: Τσιγάρο, εβδομαδιαίως: 18,8% (1998), 13,8% (2002), 16,7% (2006), 15,4% (2010), 14,3% (2014), 11,6% (2018) και 11,1% (2022)